

**Maastricht Antlaşması ve İnsan Hakları  
Avrupa Sözleşmesi Hukuku :**

**D. Matthews / Birleşik Krallık'a Karşı  
Davası (II)**

**Doç. Dr. Naz Çavuşoğlu\***

1. Bu başlık altında ilk yazının konusu D. Matthews / Birleşik Krallık'a Karşı davasında İnsan Hakları Avrupa Komisyonu'nun (İHAK) başvuru kabul edilebilir bulunduğu 16 Nisan 1996 tarihli kararıydı<sup>1</sup>. Bu yazının konusu ise İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin (İHAM) bu davaya ilişkin olarak verdiği 18 Şubat 1999 tarihli kararı<sup>2</sup>.
2. İHAM'nin Matthews Kararı iki konuya ışık tutuyor : Bunlardan ilki yasama organı seçimleriyle ilgili İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ne (İHAS) ek 1. Protokol'un 3. maddesinin<sup>3</sup> "uluslararası" yasama organları bakımından da uygulanabilirliği sorunu . Bu çerçevede, kararda, "Avrupa Parlamentosu"nun bir yasama organı olarak kabul edilip edilemeyeceği tartışılıyor . Tartışılan diğer sorun ise, Strasbourg organlarının Avrupa Topluluğu Hukuku üzerinde denetim yetkisine sahip olup olmadığı . Dolayısıyla Matthews Kararı, İHAS Hukuku-Avrupa Topluluk Hukuku ilişkilerinde Sözleşme Yargısının etkisinin belirlenmesi açısından bir ilk karar niteliğinde<sup>4</sup>.

\* İ.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi  
Bölümü Öğretim Üyesi.

<sup>1</sup> Bk . Naz Çavuşoğlu, "Maastricht Antlaşması ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Hukuku : D. Matthews / Birleşik Krallık'a Karşı Davası", **Istanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı : 16-19 (1997-1998), s. 95-98 .

<sup>2</sup> **Matthews v. the United Kingdom**, 18 Şubat 1999, (Application no. 24833 / 94). Dava 26 Ocak 1998 tarihinde Komisyon tarafından İHAM önüne getirildi .

<sup>3</sup> İHAS'ne ek 1. Protokol'un 3.maddesi, bağıtli devletlerin "yasama organı seçimlerinde halkın düşüncesini serbestçe açıklamasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla gizli oyla serbest seçimler yapma"yı üstlenmesini öngörüyor .

<sup>4</sup> İHAK kararları için bk . Çavuşoğlu, **loc.cit .**, s. 97-98 . Ayrıca bk . İHAM'nin, İHAS'nin 7.maddesiyle ilgili olarak, Avrupa Ekonomik Topluluğu Konseyi'nin 65/65 sayılı Yönerge'sini (Directive)

3. İHAK 1979'da verdiği üç kararda<sup>5</sup>, Avrupa Parlamentosu'nu 1. Protokol'un 3.maddesi anlamında bir yasama organı olarak nitelendirmemişti . Komisyon, 3.maddenin yazılış biçiminden Protokol'u hazırlayanların "yasama organı" kavramıyla "ulusal" organları kastettiklerinin anlaşıldığını belirtmiş, ayrıca da Avrupa Parlamentosu'nun tam anlamıyla yasama yetkisine sahip olmayan bir danışma organı olduğunu açıklamıştı . Bununla birlikte, Avrupa Topluluğu'nun yapısındaki gelişmelerin, ulusal yasama organlarının yetki ve işlevlerinin bir kısmını kendisinde toplayan temsili nitelikli yeni organlar bakımından, bağıtli devletlerin, 1. Protokol'un 3 .maddesiyle korunan hakları kabul etmesini gerekli kılabilceği de vurgulanıyordu<sup>6</sup> .

4. İHAK bu yaklaşımını sürdürdüğü 9 Aralık 1987 tarihli kararında<sup>7</sup>, **Tek Sened'**in yürürlüğe girmesiyle Topluluk karar alma sürecinde Avrupa Parlamentosu'nun rolünün güçlendiğini kabul etmekle birlikte, yine de yerleşik anlamıyla bir yasama organının oluşturulmadığını söyledi .

5. Matthews'un başvurusunda ise Komisyon,1. Protokol'un 3 .maddesinin

uygulayıcı iç hukuk düzenlemesinin Sözleşme'ye uygunluğunu denetlediği 15 Kasım 1996 tarihli **Cantoni v. France** kararı .

<sup>5</sup> **Lindsay and others v. the United Kingdom (No. 8364 / 78, 8 . 3 . 1979)** ; **Re an Expatriate United Kingdom Citizen (No.8611 / 79)**, **Alliance des Belges de la Communaute Europeenne v. Belguim (No. 8612 / 79, 10 . 5. 1979)** . Bk . M. H. Mendelson, "The Impact of European Community Law on the Implementation of the European Convention on Human Rights", **Yearbook of European Law** (1983), s. 118-119 ; J. Frowein, S. Schulhofer, M. Shapiro, "The Protection of Fundamental Human Rights as a Vehicle of Integration" in M. Cappelletti, M. Seccombe, J. Weiler (eds.), **Integration Through Law : Europe and the American Experience**, Walter de Gruyter and Co., Berlin, 1986, Vol . 1, Book 3, s. 333 .

<sup>6</sup> No.8364 / 78 . Bk. S. Ghandi, "Interaction Between the Protection of Fundamental Rights in the European Economic Community and under the European Convention on Human Rights", **Legal Issues of the European Integration** (1981 / 2), s. 12 .

<sup>7</sup> **Tête v. France (No. 11123 / 84, 9 .12. 1987)** . Bk. Donna Gomicn, David Harris, Leo Zawaak, **Law and practice of the European Convention on Human Rights and the European Social Charter**, Council of Europe Publishing, 1996, s. 333 .

uluslarüstü (supranational) temsili organlar bakımından uygulanabilirliğinin, Sözleşme'yi hazırlayanların kastettiklerinin ve bu hükmün konu ve amacının ötesinde 3 .maddenin kapsamını genişleteceğini belirtti<sup>8</sup> . Bu nedenle de Maastricht Antlaşması'yla yetkileri güçlendirilen Avrupa Parlamentosu'nun Topluluk karar alma sürecindeki rolünü incelemeye gerek görmeden<sup>9</sup>, 29 Ekim 1997 tarihli raporunda 6'ya karşı 11 oyla 1. Protokol'un 3 .maddesinin ihlal edilmediğine karar verdi .

6. İHAM ise bu davada farklı bir sonuca ulaşıyor . İHAS'nin bugünün koşullarına göre yorumlanması gereken **yaşayan bir belge** olduğunun Mahkeme içtihadında yerleşiklik kazandığını belirten İHAM, sadece Sözleşme'yi hazırlayanlarca tasavvur edilmemiş olması gerçeğinin bir organın Sözleşme kapsamına girmesine engel olamayacağını söylüyor . Mahkeme'ye göre, taraf devletler uluslararası antlaşmalarla ortak anayasal ya da parlamenter yapılar oluşturdukları takdirde, karşılıklı kabul edilmiş bu yapısal değişiklikler; Sözleşme ve ek Protokollerin yorumunda Mahkeme tarafından dikkate alınmak zorunda<sup>10</sup> .

7. 1. Protokol'un 3 .maddesinde yer alan "yasama organı" kavramının sadece ulusal parlamentoları ifade etmediğini hatırlatan İHAM<sup>11</sup>, bu kavramın ilgili devletin anayasal yapılanması ışığında yorumlanması gerektiğini belirtiyor .

8. Kararda, Avrupa Parlamentosu incelendiğinden, önce, Topluluk Mahkemesi'nin Costa v. ENEL<sup>12</sup> ve Simmenthal<sup>13</sup> kararlarına yollama yapılarak Avrupa Topluluğu Hukuku'nun iç hukuk(lar) üzerindeki **üstünlüğü** belirlenmekte, daha sonra ise İHAS'ne ek 1. Protokol'un 3 .maddesinin "etkili siyasal demokrasinin" ayırdedici unsurlarını içinde barındırdığı vurgulanarak, Avrupa Parlamentosu'nun

Topluluk karar alma sürecindeki rolü bu çerçevede değerlendirilmekte<sup>14</sup> .

9. Mahkeme'ye göre, Avrupa Parlamentosu'nun yasama organı olup olmadığını belirlerken, Avrupa Topluluğu'nun **kendine özgü (sui generis)** niteliğinin çoğu devletin yasama ve yürütme arasında sert ya da yumuşak kuvvetler ayrılığına dayanan ortak modeline her yönüyle uymadığını unutmamak gerekiyor . Aksine, Topluluk "yasama" süreci, Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Avrupa Komisyonu'nun katılımıyla gerçekleşen bir süreç<sup>15</sup> .

10. Bu süreç içinde Avrupa Parlamentosu'nun rolü Maastricht Antlaşması'yla güçlendirildi . Maastricht Antlaşması, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu Avrupa Topluluğu'na dönüştürürken 137 .maddede yaptığı değişiklik<sup>16</sup>, Parlamento'yu salt bir danışma organı olmaktan çıkarak yetkilerini yeniden düzenledi<sup>17</sup> . Bu çerçevede Avrupa Parlamentosu'nun Topluluk düzenlemelerinin /işlemlerinin oluşturulması sürecine istişari görüş vererek katıldığı konular, Avrupa Tek Senedi'yle getirilen Konsey-Parlamento **işbirliği usulü** ve Parlamento'nun uygun görüşüne bağlı alanlar<sup>18</sup> yeniden düzenlenirken, Konsey-Parlamento **ortak**

<sup>14</sup> İHAM Kararı, par . 41-42 .

<sup>15</sup> Bk . Avrupa Topluluğu Antlaşması m.189 . Ayrıca bk . Tekinalp / Tekinalp, **Avrupa Birliği Hukuku**, Beta, İstanbul, 1997, s. 88 vd.

<sup>16</sup> Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması'nın 137 .maddesinde Avrupa Parlamentosu'nun "istişari görüş bildirme ve denetim yetkilerine" yer veriliyordu . 1 Kasım 1993'de yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması, 137 .maddeden bu ifadeleri çıkararak Avrupa Parlamentosu'nun "bu Antlaşma ile kendisine verilen yetkileri" kullanacağı hükmünü getirdi (Avrupa Topluluğu Antlaşması m. 137) . Maastricht Antlaşması'nın İngilizce metni için bk . **Treaty on European Union**, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 1992 .

<sup>17</sup> Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 138 b / 1 .maddesi hükmü uyarınca, Avrupa Parlamentosu , Topluluk düzenlemelerinin / işlemlerinin oluşturulması sürecine Antlaşma'nın 189 b (**ortak karar alma usulü**) ve 189 c (**işbirliği usulü**) maddelerinde öngörülen usuller çerçevesinde ve ayrıca **uygun görüş** (onay) veya **istişari görüş** vererek katılır .

<sup>18</sup> Bk . Avrupa Tek Senedi m . 6,7, 8, 9 . Tek Sened'in İngilizce metni için bk. **Single European Act**, Bull. EC Supplement 2/86, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 1986 .

<sup>8</sup> İHAM Kararı, par. 38 .

<sup>9</sup> par. 47 .

<sup>10</sup> par. 39 .

<sup>11</sup> Bk . **Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium** (2 .3. 1987), Series A no. 113, par. 53 .

<sup>12</sup> **Costa v. ENEL**, 6/64 [1964] ECR 585 .

<sup>13</sup> **Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA**, 106/77 [1978] ECR 629 .

karar alma usulü de Antlaşma'ya eklendi<sup>19</sup>.

11. Düzenleme konularına bağlı olarak<sup>20</sup>

Avrupa Parlamentosu'nun Topluluk karar alma sürecindeki rolünü ve mevcut yetkilerini dört grupta toplamak mümkün:

a. Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın öngördüğü belli konularda Parlamento'nun karar alma sürecine katılımı "*istişari görüş*" bildirmeye sınırlı. Bu tür durumlarda Konsey, Komisyon'un önerisi üzerine, Avrupa Parlamentosu'nun görüşünü alarak düzenleme yapabiliyor ancak, Konsey, Parlamento'ya danışmak zorunda olmakla birlikte Parlamento'nun görüşü Konsey'i bağlayıcı nitelikte değil.

b. Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 189c maddesinde düzenlenen *işbirliği usulünün* uygulandığı durumlarda, Komisyon'un önerisi üzerine ve Avrupa Parlamentosu'nun görüşünü alarak Konsey'in nitelikli çoğunlukla belirleyeceği ortak görüş üzerinde Parlamento'nun salt çoğunlukla değişiklik önerme ya da bu ortak görüşü reddetme yetkisi var. Parlamento'nun Konsey'in oluşturduğu ortak görüşü reddetmesi durumunda, ikinci görüşmede Konsey ancak oybirliğiyle karar alabiliyor. Parlamento'nun değişiklik önermesi durumunda ise, Komisyon bu değişiklikleri dikkate alarak önerisini yeniden inceliyor ve yeniden incelediği öneriyi, katılmadığı değişikliklere ilişkin görüşüyle birlikte Konsey'e sunuyor. Komisyon'un yeniden incelediği bu önerinin Konsey'ce kabul edilmesi için nitelikli çoğunluk gerekli. Konsey'in öneri üzerinde değişiklik yapabilmesi için ise oybirliği gerekiyor.

c. Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 189

b maddesinde öngörülen *ortak karar alma* usulü ise, işbirliği usulünden farklı olarak, Parlamento'ya, bir Topluluk düzenlemesinin çıkarılmasını engelleme yetkisi tanımakta. Komisyon'un önerisiyle başlayan süreçte bir düzenlemenin yapılabilmesi Konsey ve Parlamento'nun her ikisinin birlikte kabulüne bağlı. Ancak Konsey'le Parlamento arasında uzlaşmazlık çıkması durumunda, Parlamento, salt çoğunlukla bir Topluluk düzenlemesinin çıkarılmasını reddetme yetkisine sahip.

d. Son olarak; Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın öngördüğü belli konularda da, Topluluk'un bir işlem yapabilmesi Avrupa Parlamentosu'nun *uygun görüş* ya da onay vermesini gerekli kılıyor.

12. Avrupa Parlamentosu'nun "yasama organı" olarak nitelendirilmesi tartışmasının diğer boyutu da, Strasbourg organlarının yerleşik içtihadına göre bir yasama organının sahip olması gereken *yasa teklif ve kabul yetkisi* içinde, Avrupa Parlamentosu'nun "yasa" (ya da bir Topluluk düzenlemesi) teklif yetkisine ne ölçüde sahip olduğu.

13. İHAM, Avrupa Parlamentosu'nun yetkilerini incelerken Avrupa Topluluğu Antlaşması'nda bu yönde yer alan sınırlı bir düzenlemeye işaret ediyor. Antlaşma'nın 138b /2. maddesine göre, Parlamento ancak bir Topluluk düzenlemesinin yapılmasını gerekli gördüğü konularda Komisyon'dan uygun teklifler sunmasını isteyebilmekte<sup>21</sup>.

14. Mahkeme'nin, Parlamento'nun yetkileri açısından üzerinde durduğu diğer alanlar ise, Parlamento'nun Komisyon'un atanması (m .158) / görevden alınması (m .144) ve bütçeye (m .203, 206) ilişkin *denetim* yetkileri.

15. Avrupa Parlamentosu'nun, Topluluk sistemi içinde *demokratik, siyasal sorumluluğun* başlıca biçimini temsil ettiğini belirten İHAM, tüm sınırlamalara karşın, demokratik meşruiyetini genel oyla doğrudan seçimlerden alan Avrupa Parlamentosu'nun Avrupa Topluluğu yapısı içinde "*etkili siyasal demokrasinin*" gerçekleşmesi amacını en iyi yansıtan bir

<sup>19</sup> Topluluk karar alma sürecinin karmaşıklığına ilişkin bir inceleme için bk. Wolfgang Wessels, "Institutions of the EU system : models of explanation" in Dietrich Rometsch, Wolfgang Wessels (eds.), *The European Union and member states*, Manchester University Press, 1996, s. 20 vd.

<sup>20</sup> 2 Ekim 1997'de imzalanan **Amsterdam Antlaşması**, Avrupa Parlamentosu'nun Topluluk karar alma sürecine hangi alanlarda hangi usule göre katılacağını yeniden düzenledi. Karar sürecinde Parlamento'nun rolünü güçlendirmeye yönelik bu değişiklikler ve genel olarak Amsterdam Antlaşması'na ilişkin olarak Avrupa Parlamentosu Kararı (Resolution on the Amsterdam Treaty) ve raporu için bk. "Amsterdam Treaty : Resolution / de Vigo and Tsatsos Report" in **Human Rights Law Journal** [ Vol. 19, No. 2-4, 1998], s.135 vd.

<sup>21</sup> Bk. Tekinalp /Tekinalp, *op .cit.*, s. 90.

kurum olarak görülmesi gerektiği düşüncesinde<sup>22</sup>.

16. Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 189b ve 189c maddeleri çerçevesinde, Parlamento'nun Topluluk "yasama" sürecine yeterli derecede katıldığına ve Avrupa Topluluğu faaliyetlerinin demokratik denetiminde yeterince yer aldığına karar veren Mahkeme, 1. Protokol'un 3 .maddesi amaçları bakımından Avrupa Parlamentosu'nu bir yasama organı olarak kabul ediyor<sup>23</sup>.

17. Ancak Matthews / Birleşik Krallık'a Karşı davasında sorunun öteki yüzü, dava konusu olayla ilgili olarak İHAM'nin denetim yetkisine ilişkin tartışma .

18. Matthews'un 1. Protokol'un 3 .maddesinin Birleşik Krallık tarafından ihlal edildiği gerekçesiyle yaptığı başvuru, Avrupa Parlamentosu üyelerinin genel oyla ve doğrudan seçimine ilişkin 76 / 787 sayılı Konsey Kararı'na (Council Decision) eklenen 20 Eylül 1976 tarihli "düzenleme"den (Act Concerning the Election of the Representatives of the European Parliament by Direct Universal Suffrage of 20 September 1976) kaynaklanmakta . Bu "düzenleme"nin II . Eki'nde: Birleşik Krallık'ın, Avrupa Parlamentosu'nun doğrudan seçimine ilişkin hükümleri sadece Birleşik Krallık'la sınırlı olarak uygulayacağı belirtiliyor . Bu nedenle, Birleşik Krallık'a bağlı bir ülke ("dependent territory") olmasına karşın Birleşik Krallık'ın bir parçası olmayan Cebelitarık'da yaşayan Matthews, İngiliz vatandaşı olduğu halde, Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanma hakkına sahip değil . Buna karşılık, Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 227 / 4 .maddesi çerçevesinde, belli alanlarda Topluluk Hukuku'nun Cebelitarık'da uygulanacağı Birleşik Krallık tarafından kabul edilmiş .

19. Birleşik Krallık hükümeti yaptığı savunmada ; 20 Eylül 1976 tarihli düzenlemenin Topluluk çerçevesinde kabul edilmiş bir antlaşma olduğunu, Birleşik Krallık'ca tek taraflı olarak bozulamayacağı ya da değiştirilemeyeceğini belirterek,

Topluluk'un kabul ettiği düzenlemeler ya da gerektirdiği sonuçların sorumluluğunun, özellikle de bu tür düzenlemeler Topluluk'un anayasal bir organının seçimiyle ilgiliyse, üye devletlere tek tek ya da ortaklaşa olarak yüklenemeyeceğini ileri sürüyor .

20. İHAM ise bu konuya ilişkin kararını İHAS'nin 1 .maddesi üzerine kurmakta.Sözleşme'nin 1 .maddesi uyarınca taraf devletler kendi yargı yetki alanları içinde bulunan herkes için Sözleşme'de tanımlanan hak ve hürriyetleri güvenceye alma yükümlülüğü altındalar.Mahkeme, 1 .maddenin, ilgili kural ya da önlemlerin türü bakımından hiçbir ayırım yapmadığını ve taraf devletlerin yetki alanlarının herhangi bir kısmını Sözleşme denetimi dışında bırakmadığını açıklıyor<sup>24</sup> .

21. Birleşik Krallık, İHAS'nin (eski) 63 ve 1 .Protokol'un 4 .maddesine<sup>25</sup> göre verdiği bildirimlerde Sözleşme Hukuku'nun Cebelitarık'da da uygulanacağını bildirmiş . Başka bir ifadeyle, Cebelitarık, İHAS'nin 1 .maddesi anlamında Birleşik Krallık'ın yargı yetki alanının bir parçası ve Sözleşme Hukuku'nun uygulanma alanı içinde .

22. Bu çerçevede, Cebelitarık'ın Avrupa Parlamentosu'nun doğrudan seçimiyle ilgili düzenlemenin dışında bırakılmasından kaynaklanan sorunun temelinde, sözkonusu düzenlemeye ilişkin Birleşik Krallık'ın sorumluluğunun var olup olmadığının belirlenmesi yatıyor .

23. İHAM bu konuda karar verirken, Avrupa Topluluğu'nun "normal" düzenlemeleri / işlemleri<sup>26</sup> ile başvuru konusu olayın kaynağında yer alan 76 / 787 sayılı Konsey Kararı'yla bu Karar'a eklenen 20

<sup>24</sup> par . 29 . Ayrıca bk . **Türkiye Birleşik Komünist Partisi v . Türkiye** (30 Ocak 1998), par. 29 .

<sup>25</sup> İHAS'nin (eski) 63 ve 1 .Protokol'un 4 .maddesi, taraf devletlerin uluslararası ilişkilerinden sorumlu buldukları ülke ya da ülkelerde Sözleşme ya da Protokol'un uygulanacağına ilişkin bir bildirim verebileceğini öngörüyor . Birleşik Krallık, 23 Ekim 1953'de İHAS ; 25 Şubat 1988'de ise 1 .Protokol'un Cebelitarık'da uygulanacağına ilişkin bildirimleri Avrupa Konseyi'ni sunmuş (par . 19) .

<sup>26</sup> Bk . Avrupa Topluluğu Antlaşması m .189 .

<sup>22</sup> İHAM Kararı, par. 52 .

<sup>23</sup> par . 54 .

Eylül 1976 tarihli "düzenleme" arasındaki farklılığın üzerinde durmakta .

24. Avrupa Topluluğu, İHAM'nin tarafı olmadığı için, Topluluk düzenlemeleri / işlemleri bu nitelikleriyle İHAM'nin denetimine açık değil . Bununla birlikte Mahkeme, İHAS'nin ancak Sözleşme haklarına sağlanan güvencenin devam etmesi şartıyla, uluslararası bir örgüte yetki devrini engellemediğini ; dolayısıyla, taraf devletlerin sorumluluğunun bu tür bir yetki devri sonrasında da devam ettiğini belirtmekte <sup>27</sup> .

25. Söz konusu olayda ise Sözleşme'nin ihlali, 20 Eylül 1976 tarihli düzenlemeyle birlikte Avrupa Parlamentosu'nun yetkilerini genişleten Maastricht Antlaşması çerçevesinde ileri sürülüyor . 76 / 787 sayılı Konsey Kararı'yla 1976 düzenlemesi ve Maastricht Antlaşması, Birleşik Krallık'ın serbest iradesiyle katıldığı uluslararası belgeler . İHAM, 1976 düzenlemesinin Topluluk hukuk düzeni içinde bir *antlaşma* olduğunu belirterek, Avrupa Topluluğu'nun "normal" bir işlemi olmaması nedeniyle *Topluluk Mahkemesi* önünde de dava konusu yapılamayacağını altını çiziyor <sup>28</sup> . Toplulukları Kurucu Antlaşmalarda değişiklik yapan Maastricht Antlaşması da Topluluk'un bir işlemi olmayıp, *antlaşma* niteliğinde olduğundan, İHAM'ne göre, Birleşik Krallık, Maastricht Antlaşması'na taraf diğer tüm devletlerle birlikte, İHAS'nin 1 .maddesi ve özelde 1 .Protokol'un 3.maddesi gereğince bu Antlaşma'nın sonuçları açısından "**konu bakımından**" (*ratione materiae*) sorumluluk taşımakta <sup>29</sup> .

26. Somut olayda, Cebelitarık'la ilgili olarak Avrupa Parlamentosu seçimleri konusunda, 1 .Protokol'un 3 .maddesinde yer alan hakların güvenceye alınmasında

Birleşik Krallık'ın ne ölçüde sorumluluk taşıdığını belirlerken ise, Mahkeme önce, İHAS'nin, hakların teorik olarak değil, *gerçek ve etkili* biçimde güvenceye alınmasını amaçladığını hatırlatıyor <sup>30</sup> .

27. Avrupa Topluluğu karar alma (yasama) süreciyle, Cebelitarık'ın iç yasama sürecinde üretilen kuralların Cebelitarık nüfusunu aynı şekilde etkilediğinin tartışmasız olduğunu, Topluluk kuralları ile iç hukuk kuralları arasında bu kapsamda bir fark olmadığını belirten Mahkeme, Birleşik Krallık'ın, 1 .Protokol'un 3 .maddesinde yer alan hakları Avrupa yasama alanında, iç yasama alanında olduğu gibi korumak zorunda olmamasının hiçbir nedeninin olmadığı sonucuna ulaşmakta . Birleşik Krallık'ın bu konudaki sorumluluğu, 76 /787 sayılı Konsey Kararı, 1976 düzenlemesi ile Maastricht Antlaşması'na, 1 .Protokol'un 3 .maddesinin Cebelitarık'da uygulanacağını kabul etmesinden sonra katılmasından kaynaklanmakta . Bu nedenle, seçimlerin yerel ya da Avrupa düzeyinde yapılmasından bağımsız olarak, İHAS'nin 1 .maddesi gereğince, Birleşik Krallık, 1 .Protokol'un 3.maddesinde yer alan hakların Cebelitarık'da güvence altına alınmasında sorumluluk taşımakta <sup>31</sup> .

28. Sonuçta, İHAM <sup>32</sup> , Matthews / Birleşik Krallık'a Karşı davasında 2'ye karşı 15 oyla İHAS'ne ek 1 .Protokol'un 3 .maddesinin ihlal edildiğine karar verdi <sup>33</sup> .

29. Karar'da, Avrupa Parlamentosu, Topluluk sistemi içinde "*etkili siyasal demokrasi*" cihazı olarak görülürken, 1 .Protokol'un 3 .madde yeni yorumu ile "yasama organı" sayılmakta . Bu yaklaşımın, belki de, en önemli siyasal - hukuki sonucu,

<sup>27</sup> İHAM Kararı, par . 32 . Ayrıca bk. ve karşı. C . M . and Co . v. Federal Republic of Germany (No . 13258 / 87, 9 Şubat 1990) ; Andrew Clapham, "A Human Rights Policy for the European Community", *Yearbook of European Law* (1990), s.332 - 335 ; Henry G . Schermers, "The European Communities Bound by Fundamental Human Rights", 27 *Common Market Law Review* (1990), s . 257 - 258 .

<sup>28</sup> İHAM Kararı, par . 33 . Ayrıca karşı. İHAM'nun 9 Şubat 1990 tarihli kararı (No.13258 / 87) ; Clapham, *loc. cit.*, s . 335 .

<sup>29</sup> İHAM Kararı, par . 33 .

<sup>30</sup> Bk . *Türkiye Birleşik Komünist Partisi v. Türkiye* (30 Ocak 1998), par . 33 .

<sup>31</sup> İHAM Kararı, par . 34 .

<sup>32</sup> Karar, 1 Kasım 1998'de yürürlüğe giren 11 .Protokol'un ilgili hükmü (m . 5/5) uyarınca, bu Protokol'le kurulan yeni Mahkeme'nin 17 yargıçtan oluşan Büyük Daire'since alındı .

<sup>33</sup> Matthews, 1 .Protokol'un 3 .maddesine bağlı olarak Sözleşme'nin ayrımcılık yasağını düzenleyen 14 .maddesinin de ihlal edildiğini öne sürmüştü . Ancak, Mahkeme 1 .Protokol madde 3'ün ihlal edildiğine karar verdiği için, 14 .maddeye ilişkin şikayeti ayrıca incelemeye gerek görmüyor .

“Euroland”ın ekonomik bütünleşme ötesinde yeni bir siyasal yapılanma sürecine girdiğinin Strasbourg yargı yerince tesbit edilmiş olması İHAM bu mantık çizgisinde Maastricht Antlaşması’nı değerlendirmekte ve İHAS’ne taraf devletlerin “*ratione materiae*” sorumluluğu çerçevesinde, 1 .Protokol’un 3 .maddesinde yer alan hakları *Avrupa yasama alanında* da korumakta . Kısaca, Topluluk mekanı, Matthews Kararı’yla, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi *Anayasal Hukuku*’nun “kapsama” alanına sokulmakta . Matthews / Birleşik Krallık’a Karşı davasının kritik önemi de, Avrupa Topluluğu düzenlemelerini konu alan başvurularda bir karar verirken Mahkeme’nin kendisini belli ölçülerde sınırlaması gerektiğini düşünen iki yargıcın ortak karşıoyu da dikkate alınırsa, bu sonuçtan kaynaklanıyor .